

STELLINGWERVEN

H. Bloemhoff

Over de spelling

De drie 'Berkoper' zinnetjes staan in de traditionele schrijfwijze van het Stellingwerfs, die in 1976 nader werd vastgesteld. Het Stellingwerfs wordt behalve in de Friese gemeenten Oost- en West-Stellingwerf ook gesproken in de Kop van Overijssel en in de aangrenzende rand van Drenthe. Het maakt deel uit van de Nedersaksische taal, getuige onder meer de 'lettergreepdragende' neusklanken. Zo wordt *-en* tot *n* in *redden* ('redn'), tot *m* in *kiepen* ('kiepm', zin 1) en tot *ng* in *zuken* ('zuukgn', zin 82). Zo ook worden *-el* en *-er* tot *l* in *wiekel* ('wiekl', zin 1), *brummel* ('bruml', zin 82) respectievelijk *r* in *ledder* ('ledr', zin 83). Aan het begin van woorden zijn *z* en *v* stemloos en klinken als *s* respectievelijk *f*. In zin 1 vormt ze niet meer een 'afzonderlijk woord' en daardoor klinkt *z* in die omstandigheden als *z* en niet als *s*.

De *ae* klinkt als de *ai* in *militair* en is zeer kenmerkend voor het Stellingwerfs. We vinden deze klinker in *maegien* 'meisje' (zin 82). De *ao* is de gerekte variant van de *o* in *pot* en klinkt dus (ongeveer) als de klinker in Engels *ball* en als de *o* in *zone*. De *ie*'s in de gegeven zinnen zijn kort, de *ee* van *tree* (zin 83) is een éénklank. De *ö* in *körfien* is de *u* van *put* met een verlaagde tongstand en klinkt dus zoals de beginklank van Nederlands *ui* en de *ö* in Duits *Löffel*.

Is het klanksysteem van het Stellingwerfs in hoge mate verwant aan het Zuidwest-Drents en het noordelijke en westelijke Overijssels, overeenkomst met het Fries blijkt af en toe in de woordvoorraad. Daarbij kan het gaan om overblijfselen uit een gemeenschappelijke basis maar ook om recente ontleningen. *Wiekel* in zin 1 zou een kandidaat kunnen zijn, maar uitkijken is de boodschap, want deze 'Friese' vogelnaam komen we onder meer ook tegen in het aangrenzende Drents en in de grote Van Dale. *Wiekel* wordt in het Stellingwerfs algemeen begrepen als 'torenvalk', zeer zelden als 'sperwer'. Die vogel wordt in het Stellingwerfs als 'sperwer' of 'blauwe wiekel' aangeduid. Vertegenwoordigt *wiekel* dus wel het Nederlandse 'sperwer' in zin 1? Waarschijnlijk niet, want... in de meeste Stellingwerfse dorpen, ook in Oldeberkoop, zijn de RND-zinnen in het Fries afgevraagd, en ook in de in het Fries aangeboden zin vinden we de vorm *wiekel*! Het Friese *wiekel* zal in Oldeberkoop naar alle waarschijnlijkheid als torenvalk

zijn begrepen, ook daar zijn kippen immers bang voor. Het is andermaal oppassen geblazen.

- RND zin 82: Haar dochtertje is met een mandje naar het bos gegaan om bramen te plukken.
- Fries: Har dochterke (famke) is mei in kuorke nei de bosk ta gien om toarnbeijen to sykjen (to toarnbeisykjen).

Oldeberkoop hæʀ merχin izmit n kørfin nɔːdə bus tuχɔːən um braməls tə sy:kŋ
Heur maegien is mit 'n kørfin naor de bos toe gaon om brummels te zuken.

- RND zin 83: Daar is een sport uit die ladder.
- Fries: Der mist in trime út dy ljedder.

Oldeberkoop də mistŋ tre: ytilədər
D'r mist een tree uut de ledder.

- RND zin 1: Als de kippen een sperwer zien, zijn ze bang.
- Fries: As de hinnen in wikel (sparwer) sjogge, binne se bang.

Oldeberkoop a zdə kipəməːvikəl si:n bīːzə baŋə
As de kiepen een wiekel zien bin ze bange.